

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. III. Sítne poßibilis electio ad gloriam tanquam præmium, ante
prævisa absolutè merita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

SECTIO SECUNDA.

Rejicitur quinta sententia, de Decretis concomitante.

I. In prioribus sententiis Deus non omnino dat gloriam ab meritis.

VT ab hoc ultimo incipiam, existimo, non solum de facto Deum ejusmodi decretum non habere, quale ponit hæc sententia, sed nec posse per talem volitionem dare gloriam propter merita, ita ut merita respectu gloriæ veram habeant causalitatem moralem; & meritis propriam: ita Suarez lib. 1. de Prædestinatione, cap. 8. num. 4. Vasquez 1. p. disp. 89. Herice hic, disp. 23. cap. 2. num. 21. & alii. Prima pars, præterquam quod fati probetur ex secundâ, postea tamen ex processu ostendetur.

II. Ostenditur esse diversum rationem actum, quo Deus gloriâ vult propter merita.

Secunda itaque pars probatur: merita sunt causa collationis gloriæ, ut etiam admittunt hujus sententiæ assertores: ergo distinctus esse debet actus, scilicet ratione, quo Deus vult gloriam, seu præmium, ab eo quo vult merita: patet consequentia, actus quippe quo vult gloriam, sequitur tantum in tertio signo, ac proinde esse nequit eadem formaliter volitio cum volitione meriti. Quod autem volitio gloriæ per modum præmii sequatur in tertio signo probatur, bona opera namque movere nequeunt per modum meriti, nisi ut actû & absolute futura vel existentia; opera siquidem conditionatè tantum futura non existunt sufficienter ut moveant ad præmium actu dandum; sicut nec mala opera, seu demerita conditionatè solum futura movere possunt ad pœnam, eorum intuitu infligendam, ut contra Semipelagianos docet S. Augustinus, & alii Patres.

III. Sententia judicialis absolutam causam cognitionem requirit.

Hujus autem ratio ulterior est, quia sententia judicialis non requirit ut sciatur quid homo in his vel illis circumstantiis esset facturus, sed quid re ipsa & actu fecerit, & absolutam postulat causæ cognitionem. Merita ergo ut Deum moveant ad dandum præmium, esse debent absolute futura, vel existentia. Deinde in secundo signo esse debet eorum visio hoc modo existentium, nec enim movere voluntatem possunt, nisi cognoscantur: ac tertio tandem signo sequitur volitio dandi gloriæ tanquam præmium intuitu illorum; ergo esse nequit eadem volitio formaliter meriti & præmii.

IV. Natura, & influxus motorum in gloriâ magis declaratur.

Secundò probatur idem, & magis declaratur: in tantum aliquid est causa moralis respectu alterius rei, in quantum, licet ipsum physicè in rem illam non influat, nec eam per se producat, movet nihilominus voluntatem causa physicæ, ut rem illam velit efficere: hic enim est conceptus causæ moralis, præsertim meritoria, quæ propterea ab omnibus reducitur ad efficientem. Sicut ergo causa efficiens physica existere prius debet, quam operetur physicè, ita & causa meritoria: quare æquè implicat Deum velle opera bona esse causam meritoriam gloriæ, & tamen velle utraque concomitanter & dispartatè, ut docet hæc sententia, seu ita ut non velis gloriâ ob merita, & ut hæc eum moveant ad volendum gloriâ; ac implicat eum velle ignem esse causam caloris, & tamen non velle ut producat calorem.

Comparatur causa efficiens cum meritoria.

Confirmatur: in hoc causa finalis differt à meritoria, quòd illa ut possibilis, vel conditionatè solum futura moveat, seu ut ipsa fiat; hæc vero non movet nisi ut existens, nec ut fiat, sed quia facta est, saltem in præsentia. Hoc ex diverso modo loquendi Scripturæ colligitur; de causâ enim finali

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

dicit Apostolus 1. ad Corinthios 7. v. 25. Misericordiam consecutus sum a Domino, ut sim fidelis, non quia sum fidelis, ut notat S. Augustinus. De meritis verò dicitur Matthæi 25. v. 34. Venite benedicti Patris mei, possidere paratum vobis regnum, &c. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare &c. Qua de causâ S. Thomas q. 29. de veritate ait meritum non causare per modum causæ finalis, sed efficientis.

Ex his constat habere verum non posse, quod asserunt hi Auctores, merita scilicet esse causam gloriæ ex parte objecti, non ex parte actus; hoc, inquam, non subsistit, causa enim moralis meritoria causalitatem suam in objectum immediatè non exercet, sed mediatè tantum, movendo scilicet voluntatem alicujus; ut præmium illius intuitu tribuat. Et hæc est propriè causalitas causæ moralis meritoria, in quo differt à modo operandi causæ physica, ubi causalitas immediatè exercetur inter res ipsas, ut ignis immediatè producit calorem, merita autem immediatè non producant præmium, nec nisi movendo voluntatem præmiantis ut illud conferat.

VI. Male docent hi Auctores merita causare gloriâ ex parte objecti, non ex parte actus.

Merita non causant gloriâ immediatè.

Idem ergo universim est mereri præmium, & mereri voluntatem dandi præmium; & consequenter opera bona mereri gloriâ, est illa mereri decretum Dei dandi gloriâ. Nec obstat, quod D. Thomas hic, q. 23. art. 5. Corp. affirmet nullum fuisse tam insane mentis, qui diceret, merita esse causam divinæ prædestinationis; intelligit enim S. Doctor merita non esse causam illius quoad entitatem actus, seu physicè, non quòd non sint causa illius moraliter, & quoad terminationem, seu denominationem, quòd nimirum moveant Deum ad habendum actum liberum, quo velit gloriâ ob merita largiri.

VII. Meriti præmium est, mereri voluntatem illud dandi.

Explicatur dictum quoddam S. Thomæ.

SECTIO TERTIA.

Sitne possibilis electio efficax ad gloriâ tanquam præmium, ante prævisa absolute merita.

CERTUM est posse Deum homines vel Angelos ad gloriâ, nullis eorum prævisis meritis eligere; sicut eligere & dare gloriâ illi potest, qui nulla omnino habet merita, ut de facto eam concedit parvulis baptizatis, ex hac vitâ ante rationis usum decedentibus. Et licet in illis videat gratiam finalem, absolute tamen posset, si vellet, gloriâ iis conferre, etiam si nullam in hac vitâ gratiam habuissent. Imò homini, in quo multa videt mala opera, potest efficaciter velle, & conferre gloriâ; ergo à fortiori velle eam potest illi, in quo non prævidit opera bona; neque hoc inficiari quemquam posse existimo; Deo enim integrum est de bonis suis, prout ei visum fuerit, disponere.

I. Deus absolute potest eligere ad gloriâ, non prævisis meritis.

Potest aliquid prævisis malis operibus, ad gloriâ eligere; ergo à fortiori non prævisis bonis.

Difficultas ergo præsens est, utrùm, non prævisis absolute meritis, possit Deus, non quomodocunque velle alicui gloriâ, sed per modum præmii, intuitu bonorum operum, seu meritum, quæ habiturus est, conferendam.

II. Status præsentis questionis.

Non pauci ex recentioribus existimant, positâ electione ad gloriâ efficax ante merita absolute prævisa, non posse gloriâ dari postea ob merita: nam ut sectione præcedente diximus, merita non movent nisi ut existentia: ergo si prius detur gloriâ, quàm merita existant, implicat ut detur dependentè ab illis, seu ut merita primò moveant

III. Argumentum contra electionem ad gloriâ, ductum ex naturâ meriti & præmii.

Dei voluntatem ad illam, cum antecederet ad eorum existentiam gratis voluerit Deus illam conferre, ergo merita non simpliciter movent Deum ad volendum dare gloriam, ne quidem quoad executionem, cum ante merita, illius executionem decreverit, velle enim dare & velle exequi sunt synonyma; merita proinde non movent quoad substantiam collationis gloriæ, sed solum quoad circumstantiam, & modum, nempe ut ex hoc potius motivo detur quam ex alio, & ut prædestinatus habeat gloriam ob merita, quam simpliciter ex vi prioris Dei voluntatis seu decreti erat habiturus, sive habuisset merita, sive non.

Si electio fit ante prævisam merita, hæc non videntur esse causa illius quoad substantiam.

IV.
Contra quos vim habeat argumentum dictum ex conceptu meriti.

V.
Aliud est gratis velle dare aliquid, aliud velle dare gratis.

Deus liberaliter vult dare gloriam ob merita.

VI.
Deus videt Petrum in his circumstantiis habiturum gloriam per meritum, ergo potest hoc velle.

VII.
Exemplo venditionis & emptionis in creatis res hæc illustratur.

Hic discursus, quamvis probabilitatis speciem præ se ferre videatur, & contra eos vim habeat, qui electionem ad gloriam ponunt omnino à meritis independentem; eo tamen modo statui potest hæc electio, ut quamvis gratis fiat, influxus tamen meritorum in collationem gloriæ non tollatur.

Notandum itaque cum Suarez lib. 3. de auxil. sect. 19. num. 5. Tannero 1. p. d. 3. q. 5. dub. 4. num. 66. Arriaga hic, d. 35. sect. 2. num. 20. & aliis contra Thomistas & Scotistas, asserentes intentionem illam, seu electionem ita esse circa gloriam, ut in eâ nulla mentio fiat meritorum: notandum, inquam, aliud esse, liberaliter seu gratis velle aliquid dare, aliud velle illud dare gratis: hæc, inquam, longè sunt diversissima. Deus itaque plane gratis & liberaliter velle potest dare gloriam, cum à nemine ad habendam huiusmodi voluntatem cogatur, non tamen propterea vult gloriam dare gratis, sed tanquam præmium & coronam, ac proinde ob merita. Et eodem recidit, quod dicunt aliqui, huiusmodi electionem esse gratuitam ex parte actus, non ex parte objecti.

Confirmatur, & magis declaratur ratio allata. Deus per scientiam simplicis intelligentiæ videt posse Petrum obtinere gloriam per merita: ulterius etiam videt per scientiam conditionatam, si talia ei dentur auxilia, fore ut de facto habeat huiusmodi merita; ergo habere potest Deus intentionem efficacem dandi ei gloriam ob merita, seu tanquam præmium: omne enim possibile eo modo quo est possibile, velle potest Deus. Quo argumento utuntur multi, qui nobis hic sunt contrarii, ad probandum posse à Deo præfiniri actum liberum. Jam ergo Deus per hanc electionem vult absolute, ut Petrus habeat gloriam tanquam præmium, seu coronam, & consequenter per merita, & non nisi per merita, & tamen hic merita non sunt prævisa absolute futura, cum necdum sint futura absolute, sed ad summum videntur futura conditionate, ergo non prævisis absolute meritis potest Deus efficaciter eligere aliquem ad gloriam.

Res hæc ulterius explicatur exemplo ab humanis desumpto, quod bene urget Arriaga citatus: Vult aliquis verbi gratiâ vendere equum, volitionem hanc habet gratis, sicut ex parte subiecti est gratuita, & liberalis, cum omnino sponte illam habeat; at ex parte objecti voluntas hæc non est gratuita, non enim donare alteri vult equum, sed vendere, nec nisi soluto iusto pretio eum illi concedere. Imò si Deus ei revelaret, si crastino die offerat Petro equum emendum, fore ut eum emat, potest non solum absolute velle vendere equum, sed etiam velle ut Petrus eum emat, cum in potestate suâ habeat hæc in parte voluntatem Petri, efficeretque pro libito possit, ut det pecuniam, & equum recipiat; nisi tamen prius pecuniam, seu pretium solvat, nunquam illum habebit. Idem

ergo facere potest Deus de gloriâ, intendere scilicet illam tanquam coronam alicui, aut præmium concedere, sicut absolute velle ut Petrus illam per merita obtineat, non nisi per merita nihilominus eam habiturus.

Ad argumentum itaque supra numero tertio propositum respondeo, quamvis merita non movent, nisi ut existentia, ut totâ sectione præcedente ostensum est, hoc tamen non obstat, quominus Deus eligere ad gloriam possit tanquam coronam & præmium, iis non prævisis ut actu futuris, aut existentibus; ad huiusmodi enim voluntatem habendam sufficit merita videri ut possibilia, vel saltem ut futura conditionate: Deus siquidem, ut num. 5. & 6. ostensum est, videns Petrum, si talia ei dentur auxilia, hæc vel illa bona opera elicitorum, per quæ gloriam mereatur, velle potest ut per illa eam obtineat. Ex vi ergo huius voluntatis divinæ Petrus habebit merita, & his positis, & prævisis, Deus aliam habet voluntatem, quæ exequi vult prius decretum, & gloriam, quam per modum coronæ, ei per priorum voluntatem ob merita conditionate cognita intendebat, his prævisis ut in aliquâ temporis differentiâ actu existentibus, jam per modum coronæ dabit, & præmium pro meritis reddet.

Deus ergo nunquam intendit dare gloriam independentem à meritis; imò absolute intendit eam non dare nisi ob merita, eaque actu futura, & prævisa, non quidem prævisa ante hanc intentionem, seu electionem, sed ex hac Dei volitione sequetur operum, seu meritorum futuritio, quæ prævisa vult gloriam instar præmii seu coronæ actu conferre, & secundum hæc actus volitionis in Deo oritur ratione nostrâ ex primo.

Quamvis autem ante intentionem illam efficacem merita sint prævisa tantum conditionate, non tamen unquam intendit Deus gloriam dare ob merita conditionate solum futura, sed per hanc intentionem vult ut prædestinatus habeat merita, & de statu conditionato transeat in absolutum, & ubi hoc factum fuerit, ut ob illa habeat gloriam.

Dices huiusmodi electionem ad gloriam tollere libertatem, cum sit suppositio antecedens, & eâ posita non possit non sequi gloria, ergo homo hoc modo electus non habet libertatem ut non salvetur, sed necessitatus est ad beatitudinem: quod nihilominus non est admittendum.

Hoc tamen peculiarem non continet difficultatem, hic solvendam, sed communem tantum illam de præfinitionibus; cui proinde eodem modo respondendum. Dico ergo (quod fustus prosecutus sum Disp. 25. de animâ, dum de præfinito. & hic Disp. 37. sect. 7. dum de necessitate scientiæ conditionate ad providentiam) electionem hanc non esse simpliciter antecedentem, cum pendeat à scientiâ mediâ, & consequenter supponat merita aliquo modo futura, nempe conditionate. Unde, licet in potestate prædestinati non sit efficere ut electio illa existat, est tamen in illius potestate facere ut non extiterit: si enim bona illa opera non fuisset liberè facturus, Deus hanc electionem non habuisset.

Tandem dico, etiamsi quosdam hoc modo Deus eligeret, reprobos tamen propterea non pejore loco futuros, quam in aliâ sententiâ; quod enim aliquibus singulare hoc privilegium concedatur, ut ante merita eorum prævisa tanquam absolute futura, eligantur ad gloriam, nihil inde detrahitur aliis, qui hoc modo non eliguntur, in potestate

VIII.
Licet merita non movent nisi ut existentia, potest tamen Deus eligere ad gloriam, ut non prævisis.

Duplex in Deo est voluntas gloriæ ut coronæ, intentionis, & executionis.

IX.
Deus non intendit dare gloriam nisi dispositioe ad merita.

X.
Nunquam intendit Deus dare gloriam ob merita conditionate tantum futura.

XI.
Obi. Hæc electio non tollere libertatem.

XII.
Hæc dispositio non est eorum de præfinitione.

Electio hæc ad gloriam non est simpliciter antecedens.

XIII.
Reprobis præfinita hæc electio, non sunt pejore loco, quam in aliâ sententiâ.

Exemplo ostenditur nihil ex huiusmodi electione detrahatur reprobi.

potestate siquidem illorum est, si bene operari, & gratia atque auxiliis, quæ ipsis à Deo conceduntur, uti velint, & ea reddere congrua, ut & ipsi eligantur: si autem operari nolint, sibi impotent si salutem, sibi à Deo tanquam coronam & præmium propositam, non obtineant. Sicut si dives quispiam, ex decem pauperibus, qui eodem cum eo loco habitant, quinque eligat, quorum singulis viginti aut centum aureos liberaliter & gratis tribuat, aliis autem quinque, offerat similiter viginti aut centum, si laborare velint, & tale vel tale ei obsequium præstare; suntne hi peiore loco, quam essent, si omnibus decem sub conditione laboris aut obsequii pecunia illa proponeretur? Sanè non videtur, cum non minus in potestate suâ nunc habeant, pecuniam illam obtinere, quam in illo casu haberent. Idem est in præsentia.

Aliquorum electio non impedit quominus alii, si velint, possint eam consequi.

SECTIO QUARTA.

Vtrum de facto Deus eligat ad gloriam ante merita prævisa ut absolute futura.

I.
Status præsentis controversia.

POSSIBILEM esse electionem efficacem ad gloriam, non prævisis absolute meritis ostendimus. Nunc itaque ulterius inquirendum, utro ex his duobus modis de facto Deus in prædestinatione procedat, ante scilicet vel post merita absolute prævisa ut futura.

II.
De facto Deus non eligit ad gloriam, nisi prævisis absolute meritis.

Iis ergo non obstantibus, quæ sectione præcedente dicta sunt, existimo cum auctoribus secunde sententiæ supra sect. primâ, num. 3. relatis, Deum de facto neminem ad gloriam, nisi ob merita absolute ante prævisa, eligere. Probatur primò: nam ut optimè docet S. Thomas 3. p. q. 1. art. 3. Corpore, ea quæ ex solâ Dei voluntate proveniunt, ut in præsentia contingit circa Prædestinationem, non aliter nobis, quam ex divinâ revelatione innotescunt, ex iis nimirum quæ in sacris literis traduntur, sed hæc sæpissimè docent electionem ad gloriam non solum fieri ex prævisis absolute meritis, sed etiam, nisi ex iis hoc modo prævisis, non fieri: sic enim Matth. 25. v. 34. dicitur: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi: esurivi enim, & dedistis mihi manducare, &c. Ubi dicit iudex bona opera esse causam, cur non solum detur, sed etiam paretur regnum, adeoque ipsam quoque electionem ad gloriam, ex meritis ante prævisis fieri.

III.
Pœna non nisi ex prævisis absolute demeritis decernitur; ergo nec præmiis, nisi ex prævisis absolute meritis.

Hoc idem confirmatur ex verbis ibidem ad reprobos prolatis, quos alloquens iudex: *Discedite à me, inquit, maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus: esurivi enim, & non dedistis mihi manducare, &c.* Cum ergo eodem tenore reproborum alloquatur electos & reprobos, & tamen, vel ipsis adversariis fatentibus, demoni & reprobis, non solum in executione infligitur ex demeritis supplicium, sed simpliciter ex iis primò paratur ac decernitur; idem ergo, si consequenter loquantur, dicere debent de meritis respectu electionis ad gloriam: vox enim illa paratum, tam in uno loco, quam alio, primum decretum significat dandi gloriam.

IV.
Conditionati loquendi modi Scripturæ.

Uterius hoc ipsum declaratur ex conditionatis loquendi modis, frequentissimè circa rem hanc in Scripturâ usurpatis: sic 2. ad Tim. 2. v. 21. dicitur R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

Si quis se emundaverit, erit vas in honorem, hoc est, erit unus ex electis. Item ad Romanos 11. v. 22. Vide bonitatem Dei in te, &c. si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris: Ubi bona opera causam fuisse asserit, cur eos Deus elegerit, si elegerit, & consequenter illorum electionem ex hisce operibus processisse: & alia huiusmodi, quæ passim in divinis literis reperiuntur, aperteque probant, non executionem tantum, sed electionem, seu primum decretum circa gloriam, à Deo intuitu meritorum haberi.

Præterea 1. ad Corinth. 2. v. 9. Apostolus hæc habet: *Oculus non vidit, &c. que preparavit Deus iis, qui diligunt illum.* Jacobi etiam 2. vers. 5. loquens Apostolus de regno cælorum: *Quod, inquit, re-promisit Deus diligentibus se.* Juxta S. Paulum itaque cælestis gloria intuitu meritorum, seu dilectionis & amoris præparatur, & juxta S. Jacobum propter eadem repromittitur; præparatio autem & repromissio intentionem significant, & primum circa gloriam decretum. Plura Scripturæ loca videri possunt apud Auctores supra sect. 1. num. 3. citatos.

inducunt electionem post prævisa merita.

V.
Aliis Scripturæ testimoniis ostenditur Deum non eligere ante prævisa merita.

SECTIO QUINTA.

Patres docent electionem ad gloriam esse post prævisa merita.

HUIC veritati, quam sectione præcedente ex Scripturâ probavimus, subscribunt Patres quorum infinita testimonia congeruntur à P. Valquez, & aliis Auctoribus, sectione primâ, num. 3. pro secundâ sententiâ citatis: nobis unum vel alterum protulisse sufficit.

S. Ambrosius itaque lib. 5. de Fide cap. 3. hæc inquit, habet Apostolus: *quos præscivit prædestinavit, quia non ante prædestinavit, quam præsciret; sed quorum merita præscivit, eorum premia prædestinavit.* Quid clarius? Idem docet S. Fulgentius lib. 1. ad Monimum, cap. 24. *Prædestinavit (Deus) illos ad supplicium, quos à se præscivit voluntatis malo vitio discessuros: prædestinavit illos ad regnum, quos præscivit ad se misericordiæ prævenientis auxilio redituros, & in se misericordiæ subsequenti auxilio esse mansuros.* Tantundem disertis verbis tradunt S. Hieronymus, S. Prosper, & alii Patres, qui tam clarè loquuntur pro hac sententiâ, ut non videam quibus verbis clarius eam tradere potuissent.

Imò ipse S. Augustinus (de cujus mente hac in re, acerrimè inter utriusque sententiæ auctores disputatur) apertè hoc idem affirmat: nam libro primo ad Simplicianum, quæst. secundâ, cum multa in hanc rem dixisset, tandem subdit: *Non tamen electio præcedit justificationem, sed electionem justificatio; nemo enim eligitur, nisi distans ab eo qui rejicitur.* En juxta S. Augustinum, quisquis eligitur ad gloriam, præintelligi debet distans ab eo, qui rejicitur: hæc autem distantia in præsentia est, quòd eum prævideat Deus habere gratiam, & esse bonis operibus instructum.

Quòd vero aliqui, ut Bellarminus, & Grahado, velint S. Augustinum hos ad Simplicianum libros, quos juvenis scripsit, in proveciore ætate retractasse; constat aliter rem se habere: in aliis enim postea scriptis libris, hunc ad Simplicianum tractatum laudat, ut de Prædestinatione cap. 4. & de bono perseverantiæ cap. vigesimo. Imò, 2. Retractionum, cap. 1. meminit libri primè ad Sim-

I.
Electionem esse post prævisa merita, probatur ex Patribus.

II.
S. Fulgentius.

S. Hieronymus.
S. Prosper.

III.
Docet S. Augustinus electionem ad gloriam fieri post merita absolute prævisa.

IV.
S. Augustinus hos ad Simplicianum libros nunquam retractavit.